

BESZÁMOLÓ

MINDEN PÁLYÁZAT TÍPUS ESETÉN

Bevezetés: A tudományos program, vagy művészeti program tárgya, címe (max. 250 karakter*)

A tudományos program keretében Lajtha László utolsó alkotókorszakának 1949 és 1958 közötti periódusát vizsgáltam. Elsősorban a zeneszerző és a kortárs zenei közélet viszonyának dinamikáját kíséreltem meg feltérképezni. Ezen kívül Lajtha latin liturgikus szövegekre írt kompozícióit elemeztem a korszak és a műfaj történet tükrében. A program címe: „Lajtha László és a magyar zenei közélet direktívái (1949–1958)”

A kutatási / művészeti program megvalósulása (max.1000 karakter*)

A kutatást az 1950-es évek művészetpolitikai viszonyaira vonatkozó szakirodalom feldolgozásával kezdtem, majd az elsődleges források, sajtóhíradások, hangversenyműsorok, gépiratos jegyzékek vizsgálatával folytattam. A sajtókörcép felvázolása során figyelembe vettem egyrészt a nagyközönség számára is hozzáférhető napilapok, hetilapok, mint pl. a *Szabad Nép*, a *Népszava* vagy a *Színház és Mozi* megjelent híradásait. Ezt követően a szakmai közönségnek szánt, szűkebb körben olvasott folyóiratok, az *Új Zenei Szemle* (1950–1956) és az *Ethnographia* (1949–1958) publikációit tekintettem át. Az MTA BTK ZTI 20–21. Századi Magyar Zenei Archívuma gyűjteményében található, a *Rádióújság* hírei és cikkei alapján összeállított jegyzékek és listák a Magyar Rádió műsorpolitikájával kapcsolatban nyújtottak eligazítást. Az Intézet cédulakatalógusának tanulmányozása a korabeli hangversenyek jellemzőiről szolgáltatott információkat. A feldolgozottság egyelőre nem teljes, de a felállított szempontrendszer alapján az általam készített és beszámolómmhoz elektronikus formában mellékelte Excel-fájl folyamatosan tovább bővíthető, kiegészíthető.

A sajtógyűjtésen kívül a kutatás során a Lajtha-művek zenei jellemzőinek elemzésével is foglalkoztam. Latin nyelvű liturgikus szövegekre írt kompozícióit a zeneszerző alkotóműhelyének viszonylatában értelmezve párhuzamba állítottam Kósa György azonos időben és hasonló műfajban született műveivel. Foglalkoztam 1956 hatásával és megjelenési formájával három, 1956-ról megemlékező szimfónia: Lajtha 7. szimfóniája, Kósa 7. szimfóniája és Székely Endre szimfóniája analízise során. A három szimfónia jellemzően tükrözi a zeneszerzők és a korszak művészetpolitikájának kapcsolatát, továbbá műfaj történeti kérdéseket is felvet.

A kutatási / művészeti program eredményei, rendezvények, publikációk, illetve publikálásra elkészült kéziratok tételes felsorolása (max. 500 karakter*)

Konferencia-előadás:

- „Kósa György és Lajtha László vallásos témájú művei” című előadás az *Évfordulók nyomában 2017* című konferencián. Szervező: MTA BTK ZTI 20–21. Századi Magyar Zenei Archívuma. Időpont: 2017. október 26. Helyszín: MTA BTK ZTI Bartók terem.

Publikálásra elkészült kéziratok:

- „Lajtha László egyházzenei művei” (két részre bontva megjelenik a Muzsika folyóirat márciusi és áprilisi számában)
- „Lajtha László Magyarországon: sajtó- és hangversenykörkép 1949–1958” (mellékleteivel együtt hamarosan megjelenik az MTA BTK ZTI 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum honlapján)

Az eredmények tartalmi ismertetése (max. 1000 karakter*)

Mindkét kutatási terület lényeges adalékokkal szolgált Lajtha alkotópályájának értelmezése szempontjából, és új perspektívákat nyitó megfigyelésekre vezetett. Lajtha egyházzenei műveinek vizsgálata során a leginkább meghatározó eredmény annak megfigyelése, hogy liturgikus szövegekre írt kompozíciói számos ponton kötődnek a zeneszerző világi alkotásaihoz. Erre a szoros egybefonódásra utalnak a levelezésben felbukkanó megjegyzések pl. a Magnificat (op. 60, 1954) inspirációs forrásai kapcsán. Fontosak továbbá azok a szerkesztésmódbeli jellegzetességek, sőt motivikai azonosságok, melyek összekapcsolják a Mise (op. 50, 1950) egyes megoldásait egyrészt Lajtha 1948-ban komponált filmzenéjének zenei eszközeivel, másrészt az 1950-es években kibontakozó nagy szimfóniaciklusával. Az egyházzenei művek, elsősorban a nagyzenekarra komponált Mise (op. 50) egyfajta oldalhajtást jelent, mely a filmzenében gyökerezik, és így közös tőről fakad a szimfóniák sorozatának zenei világával. Ezen kívül a vizsgált kompozíciókban tetten érhető a kórus alkalmazása ellenére is erősen hangszerközpontú gondolkodásmód, mely a nagyforma struktúrájának kialakításában döntő szerepet játszik.

A sajtókutatás adatainak táblázatba foglalásával fontos hiány pótlása kezdődött meg a Lajtha-szakirodalomban. A zeneszerző korabeli helyzetének sajtóhíradások, koncertprogramok adatait összefoglaló, világos áttekintést nyújtó táblázat készítésére eddig még nem került sor. Kutatásaim keretében a sajtógyűjtés és a gyűjtött adatok táblázatokban történő összefoglalása lehetővé teszi a tények és kontextusuk vizsgálatát, és mindezek alapján enged teret a különböző értelmezési lehetőségeknek, a folyamatok vizsgálatának. A sajtógyűjtés fontos kiegészítéseként szerepel a zeneszerzők játszottágáról és műveik rádiós felvételeiről készített táblázat. A táblázatok Excel-formátumban készültek, így folyamatosan bővíthetőek, kiegészíthetőek, alakíthatóak. A további

fejlesztésre Lajtha két világháború közötti tevékenysége kutatása idején mindenképpen szükség is lesz. Továbbá nemcsak Lajtha, hanem a táblázatban szereplő többi zeneszerző alkotópályájáról is fontos támpontokkal szolgálhatnak az összegyűjtött adatok.

Az eredmények várható további hasznosítása (max. 500 karakter*)

A program keretében megvalósult két publikáció áttekintést nyújt az egyes tématerületekről, ugyanakkor számos kérdést vet fel, melyek megválaszolása további kutatásokat igényel. A megfigyelések egy része továbbgondolva, szélesebb kontextusba helyezve beépülhet készülő disszertációmba (munkacím: „Inspirációs források Lajtha László utolsó alkotókorszakában 1945–1963”), illetve alapanyagául szolgálhat majd annak egyes fejezeteihez. A misékben, a filmzenében és a szimfóniákban fellelhető zenei rokonság nem kizárólag műfaji kategóriák szerinti elemzése, hanem a műfajokon átívelő közös toposzok analízise és összefüggéseik bemutatása kulcsfontosságú szereppel bírhat a disszertáció felépítésében. A játszottságról készülő táblázat nemcsak a Lajtha-kutatásban hasznosítható, hanem a korszakban aktív más zeneszerzőknek, pl. Weiner Leó, Ránki György vagy Kósa György tevékenységének és helyzetének közelebbi vizsgálatában is támpontként szolgálhat a kutatók számára.

Kötelező mellékletek: a megvalósult események, rendezvények (oktatás, konferencia, koncert) dokumentációja, megvalósult publikációk, elkészült kéziratok

Kelt: Budapest, 2018. január 30.

Ozsvárt Viktória
pályázó aláírása

A szakmai beszámolót jóváhagyom.

Dalos Anna
témavezető aláírása